

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра організації обліку та аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до дипломної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти магістр

на тему: «Методика й організація бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та аналіз джерел формування капіталу підприємства (на матеріалах Комунального Підприємства Полтавської Обласної Ради «Полтававодоканал»)»

Виконав: здобувач вищої освіти
ступеня магістр, 2 курсу групи 1
за освітньо-професійною програмою
«Облік і оподаткування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
очної форми навчання
Дідик Олександра Ігорівна
Керівник: Пилипенко К. А.
Рецензент: Градоблянська Ніна Василівна

Полтава – 2018 року

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

Дідик Олександра Ігорівна

УДК 657

**МЕТОДИКА Й ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
ЗАРЕЄСТРОВАНОВОГО КАПІТАЛУ ТА
АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Автореферат
дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр

Полтава 2018

Дипломною роботою є рукопис

Робота виконана в Полтавській державній аграрній академії на кафедрі організації обліку та аудиту

*Науковий керівник кандидат економічних наук, доцент
Пилипенко Катерина Анатоліївна,
Полтавська державна аграрна академія,
доцент кафедри організації обліку та аудиту*

*Рецензент **Градоблянська Ніна Василівна,**
ТОВ «Татнефть – АЗС – Україна»,
м. Полтава,
Головний бухгалтер*

*Захист відбудеться «19» грудня 2018 р. о 9 годині на засіданні
екзаменаційної комісії у ПДАА за адресою: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди,
1/3, навчальний корпус 4, аудиторія 434.*

*Відповідальний за
нормо-контроль*

С. В. Тютюнник

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Трансформація економіки України в ринкову модель передбачає розвиток приватної власності на засоби виробництва, що зумовило процес масового реформування підприємств в частині зміни їх організаційно-правової форми. Потреба адекватного відображення економіко-правового змісту змін, що відбувалися на підприємствах, стимулювала науковий пошук в переосмисленні окремих облікових категорій, серед яких - власного капіталу, зобов'язань, активів. Одним з пріоритетних завдань бухгалтерського обліку є достовірне та повне відображення в ньому та розкриття в фінансовій звітності прав власників. Важливу роль в удосконаленні обліку прав власників мають дослідження з розкриття сутності на змісту категорії власний капітал на різних стадіях розвитку суспільних та виробничих відносин, подальшого розвитку його концепцій.

Власний капітал є основою та фундаментом сталого розвитку будь-якого підприємства. Як зазначено в міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, власний капітал – це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань, іншими словами, власний капітал розглядається як чистий капітал або чисті активи суб'єкта господарювання та є базовим джерелом його фінансування. Розмір власного капіталу виступає визначеним індикатором для інвесторів під час вибору підприємства, щоб здійснювати свої капіталовкладення. Формування власного капіталу та фінансово-господарські операції, що впливають на його розмір, становлять не тільки сутність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, а й його конкурентоспроможність та подальший розвиток.

Питання методологічного забезпечення обліку власного капіталу широко обговорювалося в період реформування національної системи обліку. Цієї темі було присвячено декілька досліджень, в числі яких О.О. Канцурова, пов'язане із обґрунтуванням та розробкою порядку відображення в обліку операцій з визначення та формування зареєстрованого капіталу в сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм, І.І. Сардачук, присвячене обліку власності с сільськогосподарських кооперативах, та інших.

Питаннями обліку власного капіталу в контексті міжнародного та національного досвіду займалися такі провідні вчені-економісти: Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Воськало, В. А. Дерія, В. М. Жука, Є. В. Калюги, М. В. Кужельного, О. В. Кривеня, О. В. Ковальова, Є. В. Мниха, І. М. Павлюка, С. В. Пителя, К. А. Пилипенко, М. І. Савлука, В. Я. Савченка, В. В. Сопко. Проте, питання обліку та відображення у звітності власного капіталу в контексті міжнародного досвіду розглянуто недостатньо і потребує подальшого дослідження під впливом стрімкого виходу національних господарюючих суб'єктів на міжнародну арену бізнес та ряд інших відомих дослідників. Можна впевнено стверджувати, що означена тема широко обговорюється в наукових колах, про що свідчить достатньо велика щорічна кількість публікацій на

протязі останніх п'яти років, в той самий час це дає право вважати її достатньо складною, оскільки про припинення дискусії як з приводу методичних підходів, так і порядку окремих облікових процедур не йдеться, про що свідчать висновки самих учасників дискусії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт за темою «Науково – методичні засади розвитку обліку та аудиту в умовах євроінтеграційних процесів».

Мета і завдання дослідження. Метою написання дипломної роботи є вивчення методики бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу його складу, структури, змісту та джерел формування, та його використання. Розроблення практичних рекомендацій щодо її вдосконалення та проведення аналізу джерел формування капіталу підприємства.

Втілення означеної мети вимагає виконання наступних завдань, а саме: дослідити методичні основи економічної сутності власного капіталу, його структуру та функції; вивчити міжнародний досвід ведення бухгалтерського обліку власного капіталу та джерел його формування; дати критичну оцінку фінансово-економічної діяльності підприємства; оцінка досягнутого рівня ефективності використання та управління власним капіталом; дослідити систему організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу на прикладі конкретного підприємства; провести аналіз джерел формування капіталу підприємства; на підставі проведених досліджень окреслити висновки.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є облікові процедури відображення господарських операцій щодо наявності і руху зареєстрованого капіталу Комунального підприємства Полтавської обласної ради «Полтававодоканал» м. Полтава. Переметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних підходів та економіко організаційних заходів щодо вивчення стану організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та проведення аналізу джерел формування капіталу підприємства

Інформаційною базою виступали установчі документи, фінансова звітність підприємства та інші матеріали, що стосуються використання зареєстрованого капіталу в процесі господарської діяльності, наукові та науково-публіцистичні видання інших науково-дослідних вітчизняних і закордонних установ.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою проведеного дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід при дослідженні економічних явищ та процесів. Основні аспекти організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу досліджуються за допомогою різних методів пізнання. Так, при вирішенні поставлених задач в дослідженні використані такі методи:

- індукції та дедукції – для виявлення сутності економічних категорій «власний капітал» та «зареєстрований капітал»;

- комплексно-системний – для вивчення основних положень нормативно-правових актів щодо організації бухгалтерського обліку зареєстрованого

капіталу та розрахунків із засновниками;

- пізнання та теоретичного узагальнення – для узагальнення методики формування капіталу, дослідження стану організації та методики бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та розрахунків із засновниками;

- статистичних порівнянь, аналізу та синтезу – для проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства в цілому та для проведення аналізу джерел формування капіталу;

- абстрактно-логічний – для формування висновків і пропозицій для підприємства, в тому числі й для розроблення пропозиції щодо оптимізації структури зареєстрованого капіталу;

- табличний і графічний – для наочного відображення результатів дослідження.

Наукова новизна. Наукова новизна одержаних автором результатів полягає в наступному:

- дістали подальшого розвитку наукові підходи щодо визначення сумності категорії «власний капітал» та складу його структури та елементів як об'єкта обліку;

- визначено взаємозв'язок методів бухгалтерського обліку при формуванні, зміні та використанні зареєстрованого капіталу;

- уточнено положення про облікову політику та Графік документообороту щодо обліку зареєстрованого капіталу;

- уточнено послідовність проведення аналіз джерел формування капіталу підприємства;

Під час методики обліку зареєстрованого капіталу на підприємстві врахувати її відмінності запропоновані під час порівняння П(С)БО та М(С)БО.

Практичне значення одержаних результатів. Наукове значення полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці наукових підходів з удосконалення теорії та методики обліку операцій, пов'язаних з формуванням, використанням зареєстрованого капіталу, а також удосконалення організаційно-методичних основ організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу в умовах певного підприємства.

Апробація. Результати досліджень доповідались й одержали позитивну оцінку на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю» (м. Полтава, 26 жовтня 2017 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку» (м. Херсон, 21-22 листопада 2017 р.); УІІ Міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих учених «Розвиток соціально-економічної системи у трансформаційних умовах» (м. Бердянськ, 01-02 лютого 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору» (м. Полтава, 27 березня 2018 р.); 3-ій Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку» (м. Херсон, 21 травня 2018 р.); III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення

управління підприємницькою діяльністю» (м. Полтава, 26 жовтня 2018 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 7 наукових праць загальним обсягом 2,18 др.арк., у тому числі в фахових виданнях – 1 стаття обсягом 0,95 др. арк., у матеріалах конференцій - 6 тез доповідей обсягом 1,23 др. арк.

Дипломна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 113 найменувань, містить 26 таблиць, 17 рисунків, 9 додатки. Основний зміст дипломної роботи викладено на 125 сторінках друкованого тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, відображено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію одержаних результатів.

У **першому розділі «Методичні основи бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу»** досліджено та уточнено поняття «капітал» походить від латинського «capitalis», що означає головний, дуже важливий. Дослідження сутності та економічного змісту капіталу здійснюється вченими, представниками різноманітних економічних шкіл протягом багатьох років тобто термін «капітал» є одним з основних та фундаментальних в економічній науці. Без формування значного обсягу власного капіталу стає неможливим створення та нормальне існування підприємств незалежно від їх форм власності. Створення власного капіталу відбувається за рахунок безпосередньої участі його власників.

Для більшості підприємств основним елементом власного капіталу є статутний капітал, в окремих же підприємствах складовою власного капіталу є пайовий капітал, в них статутний капітал формується за рахунок пайових внесків. Складові частини підприємницького капіталу наведені у рис. 1.

Рис. 1. Складові частини підприємницького капіталу

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1

«Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

У сучасній економічній літературі науковці в залежності від об'єкта і предмета свого дослідження наводять різні трактування власного капіталу, яке з розвитком економічної системи постійно доповнюється та трансформується (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи вчених-економістів до сутності поняття «власний капітал»

Автор	Визначення сутності
Ф.Ф. Бутинець	Загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів.
С.Ф. Голов	Власний капітал підприємства характеризує загальну вартість коштів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів.
А.А. Горбатенко	Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи (майно) підприємства.
Л.В. Івченко	Виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи (майно) підприємства.
Я.П. Іщенко	Необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Л.І. Катан	Певне вираження фінансових відносин, що виникають між акціонерним товариством (корпорацією) та іншими суб'єктами господарювання з приводу його формування та використання.
В.Ф. Максимова	Власний капітал – сума вартісної оцінки майна і коштів підприємця, які він може використати на господарські потреби.
Сопко В. В.	Сума власних коштів підприємства, отримана в результаті його діяльності, або від власників (учасників) у вигляді внесків, придбаних акцій, паїв тощо, або залишена на підприємстві безоплатно
Вівчар О. Й.	Фінансові ресурси, які вкладає підприємство для організації та фінансування господарської діяльності
Нужна О. А.	Загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів

У науковій літературі деякі автори пропонують розкривати сутність власного капіталу з бухгалтерської, правової та економічної позицій. Ми підтримуємо думку дослідників про доцільність визначення власного капіталу за юридичним та економічним підходом, адже у бухгалтерському обліку досліджувана дефініція розглядається як економічна категорія. Зважаючи на те, що власний капітал є багатогранним поняттям, вважаємо за доцільне його розглядати у бухгалтерському обліку за джерелами формування – вкладений, ефективний, інший накопичений та коригуючий власний капітал (рис. 2).

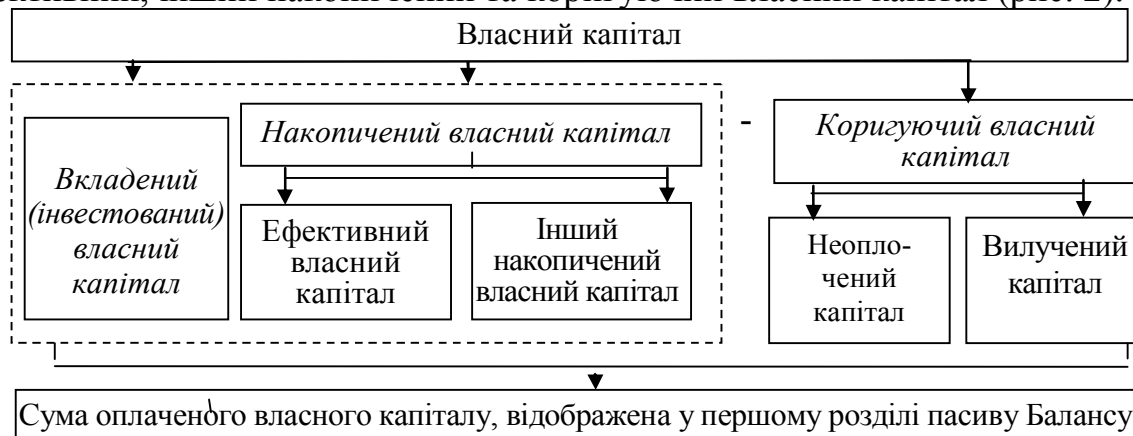

Рис. 2. Структура власного капіталу за джерелами його формування

З метою покращення використання власних коштів на підприємстві пропонуємо механізм оптимізації власного капіталу на підприємстві (рис. 3).

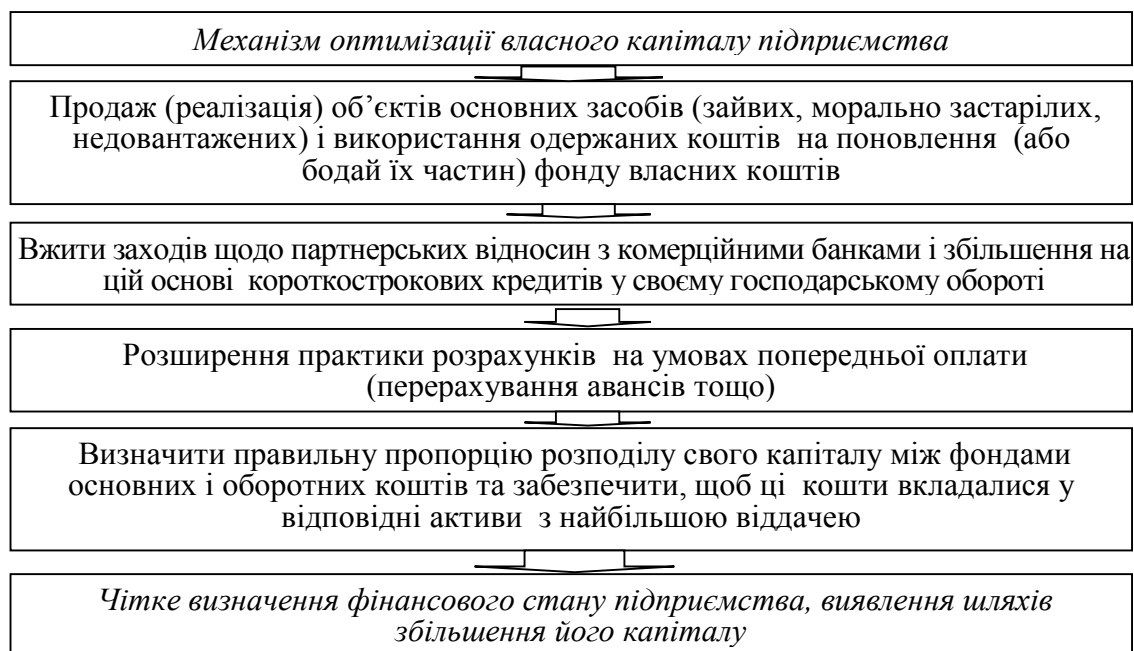

Рис. 3. Механізм оптимізації власного капіталу підприємства

В міжнародних стандартах бухгалтерського обліку не використовується такий термін як «власний капітал», еквівалентом до нього в зарубіжній практиці є поняття «чисті активи» (net assets), нами було представлено у роботі складові власного капіталу в різних країнах світу. Також проведене дослідження показало, що не всі країни ближнього та дальнього зарубіжжя використовують план рахунків.

Державний інтерес кожної країни полягає у зміцненні стабільності підприємства та його розвитку, що є прямим доказом блага як суспільства так і держави та сприяє покращенню продовольчої безпеки.

У другому розділі «Фінансовий стан та організація бухгалтерського обліку підприємства» проведено аналіз фінансово – економічної діяльності Комунального Підприємства Полтавської Обласної Ради «Полтававодоканал» та вивчено основні аспекти організації обліку та облікової політики.

Важливим напрямом характеристики фінансово-економічної діяльності підприємства є оцінювання його фінансового стану. Фінансовий стан – це комплексне поняття, що є результатом взаємодії елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів.

Оцінювання фінансового стану КП ПОР «Полтававодоканал» проведемо за напрямками: майновий стан, розрахунки з дебіторами, ліквідність балансу, ділова активність, фінансові результати діяльності.

Отже, результати горизонтального і вертикального аналізу майна КП ПОР «Полтававодоканал» за період 2015-2017 рр. засвідчили переважно негативні ознаки і тенденції у майновому стані підприємства за інформацією

активу балансу. Аналіз ліквідності балансу КП ПОР «Полтававодоканал» (табл. 2) проведемо за інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» шляхом порівняння величин платіжних засобів в активі, що згруповані за рівнем ліквідності, із платіжними зобов'язаннями в пасиві, що згруповані за терміновістю сплати.

Таблиця 2

**Аналіз ліквідності балансу КП ПОР «Полтававодоканал» за 2015-2017 рр.
(станом на кінець року), тис. грн**

Група	Вид оборотних активів	Роки			Група	Вид зобов'язань і забезпечень	Роки			Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів		
		2015	2016	2017			2015	2016	2017	2015 р.	2016 р.	2017 р.
A1	Високоліквідні	14768	4433	983	П1	Найбільш термінові	155590	178127	181534	-140822	-173694	-180551
A2	Середньоліквідні	61546	70483	71327	П2	Короткострокові	69168	63331	155307	-7622	+7152	-83980
A3	Низьколіквідні	31770	32656	38925	П3	Довгострокові	884	597	-	+30886	+32059	+38925
	Разом	108084	107572	111235		Разом	225642	242055	336841	-117558	-134483	-225606

Отже, за даними таблиці ми бачимо, нестача високоліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань з року в рік зростає: зі 140822 тис. грн у 2015 р. до 180551 тис. грн у 2017 р. За середньоліквідними оборотними активами надлишок платіжних засобів спостерігався лише в 2016 р., натомість їх нестача в 2017 р. сягнула 83980 тис. грн. Сума перевищення низьколіквідних оборотних активів над довгостроковими зобов'язаннями і забезпеченнями збільшилася з 30886 тис. грн у 2015 р. до 38925 тис. грн у 2017 р.

У цілому сума нестачі усіх оборотних активів для покриття зобов'язань і забезпечень збільшилася зі 117558 тис. грн у 2015 р. до 134483 тис. грн у 2016 р. і 225606 тис. грн у 2017 р. Таким чином, оцінка ліквідності балансу КП ПОР «Полтававодоканал» наближається до стану неліквідності з негативною динамікою. Відповідно значно менша величина оборотних активів порівняно з поточними зобов'язаннями і забезпеченнями свідчить про неплатоспроможність підприємства.

Загалом результати фінансово-економічної характеристики КП ПОР «Полтававодоканал» за період 2015-2017 рр. дозволяють зробити висновок про наявність переважно негативних ознак і тенденцій у фінансовому стані підприємства.

У третьому розділі «Організація бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та розрахунків із засновниками» організація бухгалтерського обліку – це сукупність заходів власника (керівника) підприємства, які мають цілеспрямований характер щодо створення, забезпечення, постійного впорядкування і вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку та здійснення його процесу на підприємстві.

Зазначимо, що чинним законодавством чітко визначено сутність первинного документу, його функції наведено на рис. 3.

Облік власного капіталу, як і облік всіх об'єктів обліку взагалі, починається з первинного документування фактів господарського життя.

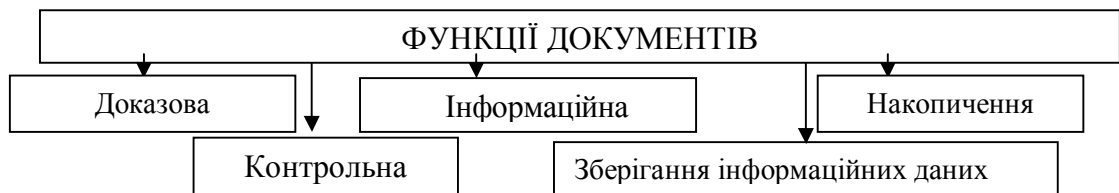

Рис. 3. Функції сутності первинного документу в організації обліку

Організація первинної облікової документації починається з виявлення складу господарських операцій і об'єктів, що повинні знайти відображення в системі обліку на підприємстві. Для облікового відображення операцій з власним капіталом служать дві групи документів, виділених нами залежно від їх впливу на складові частини активів та пасивів підприємства (рис. 4).

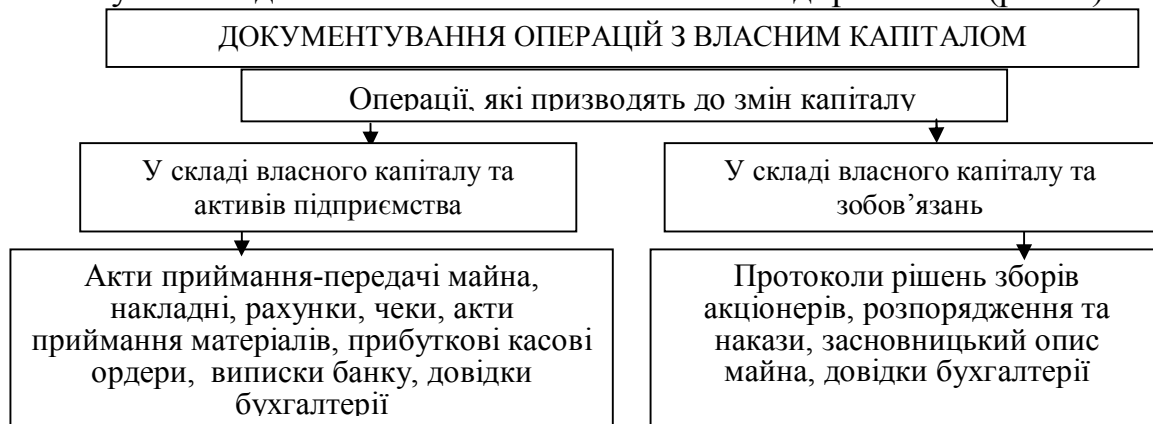

Рис 4. Документальне забезпечення операцій з власним капіталом

Організація бухгалтерського обліку, як уже зазначалося для обліку власного капіталу передбачено Планом рахунків 4 клас рахунків «Власний капітал та забезпечення зобов'язань», рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал».

Підприємство використовує програму «1С: Бухгалтерія 8.2» забезпечує автоматизацію бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності в організаціях, здійснюють будь-які види комерційної діяльності. Вона є універсальною бухгалтерською програмою для ведення обліку в будь-якому підприємстві з будь-якою формою власності.

У четвертому розділі «Аналіз джерел формування капіталу» було проведено оцінювання складу, структури та динаміки пасивів балансу. Одночасно слід ураховувати, що власний капітал обмежений у розмірах. Окрім того, фінансування діяльності підприємства тільки за рахунок власних коштів не завжди вигідне для нього, особливо коли виробництво має сезонний характер.

За даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» проведемо аналіз структури і динаміки власного капіталу КП ПОР «Полтававодоканал» за 2015-2017 рр. (табл. 3).

За результатами горизонтального і вертикального аналізу власного капіталу КП ПОР «Полтававодоканал» у 2017 р. порівняно з 2015 р. його вартість зменшилася на 114942 тис. грн, що становить 39,5 %. Як зазначалося

вище, це відбулося переважно внаслідок збільшення непокритого збитку підприємства з 363116 тис. грн у 2015 р. до 488650 тис. грн у 2017 р. (на 125534 тис. грн, або 34,6 %).

Таблиця 3

Структура і динаміка власного капіталу КП ПОР «Полтававодоканал» за 2015-2017 рр. (станом на кінець року)

Вид власного капіталу	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення (+,-) 2017 р. від 2015 р.		
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	суми, тис. грн	частки, в. п.	у %
Власний капітал – усього	290806	100,0	253007	100,0	175864	100,0	-114942	-	-39,5
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	603381	207,5	605968	239,5	611730	347,8	+8349	+140,3	+1,4
2. Капітал у дооцінках	6418	2,2	6418	2,5	6418	3,6	-	+1,4	-
3. Додатковий капітал	44123	15,2	44956	17,8	46366	26,4	+2243	+11,2	+5,1
4. Непокритий збиток	-363116	×	-404335	×	-488650	×	-125534	×	+34,6

Величина зареєстрованого (пайового) капіталу перевищує величину усього власного капіталу: в 2015 р. – у 2,1 раза, 2016 р. – 2,4 раза, 2017 р. – 3,5 раза. Величина капіталу у дооцінках залишається сталою (6418 тис. грн), а його частка у власному капіталі підвищилася з 2,2 до 3,6 %. Додатковий капітал збільшився на 2243 тис. грн (5,1 %), а його частка у власному капіталі на кінець 2017 р. зросла до 26,4 %.

Ефективність господарської діяльності підприємства оцінюють шляхом порівняння витрат і фінансових результатів. Водночас сума прибутку характеризує лише абсолютний ефект. Щоб зробити висновок про рівень відносної ефективності, отриманий прибуток необхідно зіставити з вкладеним капіталом, використаними ресурсами або здійсненими витратами. Для цього обчислюють показники рентабельності, що показують, скільки копійок прибутку одержало підприємство на 1 грн здійснених витрат (вкладеного капіталу, використаних ресурсів).

За інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форми № 2 «Звіт про фінансові результати визначимо показники ефективності використання капіталу в КП ПОР «Полтававодоканал» за 2015-2017 рр. табл. 4.9.

Отже, показник одержання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у розрахунку на 1 грн середньорічної вартості капіталу збільшився з 0,28 грн у 2015 р. до 0,36 грн у 2017 р. (на 0,08 грн). У 2015 р. у розрахунку на 1 грн середньорічної вартості капіталу було одержано 0,06 і 0,15 грн відповідно валового збитку та збитку від операційної діяльності. В 2017 р. ці показники становили 0,02 і 0,17 грн відповідного збитку.

Нестійку динаміку мають показники загальної та чистої збитковості капіталу. Якщо в 2015 р. у розрахунку на 1 грн середньорічної вартості капіталу

було одержано 15,1 коп. чистого збитку, то в 2016 р. – 7,9 коп., а в 2017 р. – 16,3 коп.

Таблиця 4.9

**Показники ефективності використання капіталу в
КП ПОР «Полтававодоканал» за 2015-2017 рр.**

Показник	Роки			Відхилення (+,-) 2017 р. від 2015 р.
	2015	2016	2017	
Одержано в розрахунку на 1 грн середньорічної вартості капіталу, грн:				
чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,28	0,29	0,36	+0,08
валового прибутку (збитку)	-0,06	-0,06	-0,02	+0,04
прибутку (збитку) від операційної діяльності	-0,15	-0,08	-0,17	-0,02
Загальна рентабельність (збитковість) капіталу, %	-15,1	-7,9	-16,3	-1,2
Чиста рентабельність (збитковість) капіталу, %	-15,1	-7,9	-16,3	-1,2

У цілому зміни в складі та структурі власного капіталу КП ПОР «Полтававодоканал» упродовж 2015-2017 рр. були негативними, що не забезпечувало ефективне його використання.

Таким чином, аналіз джерел формування капіталу та ефективності їх використання необхідний для оцінювання раціональності джерел фінансування діяльності підприємства та його ринкової стабільності. Цей чинник дуже важливий, по-перше, для зовнішніх користувачів інформації (наприклад, для банків, інвесторів, постачальників ресурсів) у зв'язку з визначенням ступеня фінансового ризику і, по-друге, для самого підприємства під час обґрунтування перспективних варіантів організації фінансів і вироблення фінансової стратегії.

ВИСНОВКИ

Трансформація економічних відносин в Україні до системи ринкових призвела до лібералізації форм і методів ведення бухгалтерського обліку. Завдяки таким процесам на підприємствах з'явилася альтернатива в організації облікового процесу власного капіталу, що відображається в обліковій політиці підприємства. Дане питання заслуговує на детальне дослідження, оскільки достовірний та своєчасний облік власного капіталу є запорукою фінансової стабільності підприємства.

Умовою створення та розвитку будь якого бізнесу є наявність капіталу. Підприємство, що здійснює господарську діяльність, відокремлено від інших, повинно володіти капіталом. Структура і динаміка власного капіталу є найсуттєвішими показниками, що визначають фінансовий стан підприємства.

Дослідивши методичні основи бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу були розглянуті питання економічної категорії власного капіталу, порядку формування та реєстрації.

Основним джерелом, де акумулюється та систематизується необхідна інформація, є бухгалтерський облік. Він відображає процес формування власності, обсяг прав власників акціонерних товариств, розподіл результатів їх

діяльності, тобто інформацію про формування та використання власного капіталу як фінансової основи діяльності акціонерних товариств.

Дослідили складові частини підприємницького капіталу, відповідно для більшості підприємств основним елементом власного капіталу є статутний капітал, в окремих же підприємствах складовою власного капіталу є пайовий капітал, в них статутний капітал формується за рахунок пайових внесків. В залежності від сутності власного капіталу економічного, правового та облікового підходу окреслили та проаналізували підходи трактування, відповідно наведені визначення поняття «власний капітал» принципово відрізняються.

У сучасній економічній літературі різняться підходи вчених-економістів до сутності поняття «власний капітал підприємства», в залежності від об'єкта і предмета свого дослідження наводять різні трактування власного капіталу, яке з розвитком економічної системи постійно доповнюється та трансформується.

Структура власного капіталу визначається на основі джерел формування (зовнішніх, внутрішніх). Основними джерелами виступають накопичений та вкладений капітал, які незалежно від організаційно-правової форми формують основу власного капіталу. З метою покращення використання власних коштів на підприємстві пропонуємо механізм оптимізації власного капіталу на підприємстві, з яким ми погоджуємося.

Також нами було досліджено нормативно-правове забезпечення організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та розрахунків із засновниками як у вітчизняній практиці так і за умов використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

В системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності використовують і коригуючі показники, які дають можливість вирішити певні протиріччя. Ці показники відображають рух власного капіталу в процесі його формування та управління ним. На підприємстві виникають ситуації, коли викуповуються у власників акції власної емісії або їх частки з метою їх подальшого перепродажу або анулювання. Така інформація міститься у статті «Вилучений капітал» і за цією позицією відображається фактична собівартість відповідних корпоративних прав.

Враховуючи постійні зміни внесені до законодавства щодо власного капіталу необхідно більш детально звернути увагу як на рівні підприємства так і на рівні держави. Це пов'язано безпосередньо зі змінами фінансової звітності та плану рахунків бухгалтерського обліку.

Інтеграційні процеси вимагають пошуку єдиної «мови господарювання», що дасть змогу співпрацювати суб'єктам економіки різних країн світу. Це стосується і ведення обліку власного капіталу, як основи функціонування будь-якого підприємства. Вивчивши міжнародні аспекти класифікації капіталу компаній та вітчизняну практику, можна виділити первинний і нагромаджений капітал.

Отже, операції з власним капіталом в різних країнах світу мають свої особливості, продиктовані низкою факторів: починаючи з історичного аспекту і закінчуючи домінуючою формою власності підприємств в певній країні. І хоча

у більшості зарубіжних країн складові частини власного капіталу є подібними (насамперед, це стосується практики формування різних резервів та фондів, раціональна реалізація якої спрямована на забезпечення належного рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства) вітчизняним науковцям з бухгалтерського обліку слід переймати позитивний досвід облікового відображення таких операцій та впроваджувати його у практику. Це сприятиме покращенню як фінансового забезпечення вітчизняних підприємств (в частині напрямів перспективного резервування, фондування, форм вкладення коштів тощо), так і інтеграції до європейських економічних процесів економіки країни в цілому.

Комунальне підприємство Полтавської обласної ради «Полтававодоканал» (код ЄДРПОУ 03361661) – є комунальним унітарним комерційним підприємством, заснованим на майні спільної (комунальної) власності територіальних громад сіл, селищ і міст Полтавської області і переданим в управління Департаменту житлово-комунального господарства облдержадміністрації. Скорочена назва підприємства – КП ПОР «Полтававодоканал».

Засновник підприємства – Полтавська обласна рада. Власник підприємства – територіальні громади сіл, селищ і міст Полтавської області, в особі Полтавської обласної ради. Підприємство діє на підставі Статуту (нової редакції), затвердженого Управлінням майном Полтавської обласної ради, наказ № 48 від 11.06.2014 р.

Аналіз фінансово-економічної діяльності КП ПОР «Полтававодоканал» за напрямками: майновий стан, розрахунки з дебіторами, ліквідність балансу, ділова активність, фінансові результати діяльності, показав, що загалом результати фінансово-економічної характеристики КП ПОР «Полтававодоканал» за період 2015-2017 рр. дозволяють зробити висновок про наявність переважно негативних ознак і тенденцій у фінансовому стані підприємства, серед яких: скорочення основних засобів, нематеріальних активів, грошей та їх еквівалентів, збільшення дебіторської заборгованості; наближення оцінки ліквідності балансу до стану неліквідності; уповільнення оборотності поточної кредиторської заборгованості, більша тривалість одного її обороту порівняно з тривалістю одного обороту оборотних активів; високий рівень збитковості основної, операційної та господарської діяльності;

Результати горизонтального і вертикального аналізу майна КП ПОР «Полтававодоканал» за період 2015-2017 рр. засвідчили переважно негативні ознаки і тенденції у майновому стані підприємства за інформацією активу балансу. Існує нестача високоліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань які з року в рік зростають. Оцінка ліквідності балансу КП ПОР «Полтававодоканал» наближається до стану неліквідності з негативною динамікою. Відповідно значно менша величина оборотних активів порівняно з поточними зобов'язаннями і забезпеченнями свідчить про неплатоспроможність підприємства.

Окремо нами було розглянуто складові облікової політики щодо обліку

зареєстрованого капіталу та організація обліку на підприємстві зокрема.

Організація бухгалтерського обліку – це сукупність заходів власника (керівника) підприємства, які мають цілеспрямований характер щодо створення, забезпечення, постійного впорядкування і вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку та здійснення його процесу на підприємстві. Окремий розділ роботи присвячений, саме організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та розрахунків із засновниками, в якому ми дослідили: порядок документування обліку зареєстрованого капіталу, організація синтетичного та аналітичного обліку зареєстрованого капіталу; використання автоматизованих систем обліку зареєстрованого капіталу; порядок складання та подання звітності щодо обліку зареєстрованого капіталу. Зокрема: розглянуті первинні документи з обліку операцій з власним капіталом; досліджено характеристики субрахунків рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», стан синтетичного та аналітичного обліку зареєстрованого капіталу з використанням автоматизованої системи ведення обліку; інформація, що відображається в балансі чи примітках до фінансової звітності акціонерних підприємств відповідно до МСБО, та зміни, щодо відображення інформації про наявність і рух власного капіталу у фінансовій звітності в Україні.

Окремо в роботі нами було проведено аналіз джерел формування капіталу підприємства, з якого ми можемо зробити такі висновки: горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування капіталу КП ПОР «Полтававодоканал» за 2015-2017 рр. показав зменшення власного капіталу підприємства на 39,5 % за досліджуваний період насамперед унаслідок зростання непокритого збитку на 125534 тис. грн (34,6 %); зобов'язання і забезпечення зросли на 111199 тис. грн, або 49,3 %.

У цілому зміни в складі та структурі власного капіталу КП ПОР «Полтававодоканал» упродовж 2015-2017 рр. були негативними, що не забезпечувало ефективне його використання.

З метою покращення стану організації бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства пропонуємо: ретельно контролювати стан внесків до статутного капіталу підприємства за кожним засновником за допомогою Картки обліку розрахунків із засновниками; в кінці кожного звітного періоду проводити інвентаризації зареєстрованого капіталу з метою підтвердження даних аналітичного обліку за кожним засновником, відповідно до величини статутного капіталу; оптимізувати структуру зареєстрованого (пайового) капіталу на підставі запропонованої моделі; виокремити складові елементи облікової політики щодо обліку зареєстрованого (пайового) капіталу; проведення аналізу джерел формування капіталу та ефективності їх використання необхідний для оцінювання раціональності джерел фінансування діяльності підприємства та його ринкової стабільності. Цей чинник дуже важливий, по-перше, для зовнішніх користувачів інформації (наприклад, для банків, інвесторів, постачальників ресурсів) у зв'язку з визначенням ступеня

фінансового ризику і, по-друге, для самого підприємства під час обґрунтування перспективних варіантів організації фінансів і вироблення фінансової стратегії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Пилипенко К. А. Впровадження практичного досвіду вітчизняного та зарубіжного обліку власного капіталу в систему управління фінансово-економічної та продовольчої безпеки аграрних підприємств / К. А. Пилипенко, О. І. Дідик // Ефективна економіка. – 2018. – № 6 (червень). – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/53.pdf8.

2. Дідик О.І. Методичні аспекти сутності, складу та оцінки капіталу підприємства / О. І. Дідик, К. А. Пилипенко // Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2017 р. – Полтава : ПДАА, 2017. – С.182-185.

3. Пилипенко К. А. Власний капітал та представлення в звітності, за національними та міжнародними стандартами / Пилипенко К. А., Дідик О. І. // Розвиток соціально-економічної системи у трансформаційних умовах : Матеріали УІІ Міжнародної наук.-практ. конф. студентів і молодих учених (м. Бердянськ, 01-02 лютого 2018 р.) – Бердянськ : Видавець типографія «Успех Принт», 2018. – С. 80-82.

4. Дідик О.І. Особливості організації обліку власного капіталу / О. І. Дідик, К. А. Пилипенко // Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору: матер. Міжнarm наукм-практ. конф. (заочна форма), (м. Полтава, 27 березня 2018 р.). – Полтава: ПДАА, 27 березня 2018 р. – С. 235-237.

5. Пилипенко К. А. Організація документального відображення операцій з обліку власного капіталу / К. А. Пилипенко, О. І. Дідик // Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку: матеріали 3-ої Всеукраїнської наук.-практ. конф. / упоряд. Боліла С.Ю., Шепель Т.С. – Херсон, ДВНЗ «ХДАУ». – 21.05.2018: тези доповідей. – 2018. – С. 302-306.

6. Пилипенко К. А. Облік і відображення у звітності власного капіталу / К. А. Пилипенко, О. І. Дідик // Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2018 р. – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 182-185.

АНОТАЦІЯ

Дідик О. І. Методика й організація бухгалтерського обліку зареєстрованого капіталу та аналіз джерел формування капіталу підприємства. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за освітньо-професійною програмою, спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

Робота присвячена дослідженню методологічного, теоретичного і практичного аспектів організації і методики бухгалтерського обліку

zareestrovanoogo kapitalu ta analizu dzhерел formuvannya kapitalu pidpriemstva.

У результаті дослідження уточнено поняття «власний капітал»; досліджено організацію документування; методологічні підходи щодо обліку zareestrovanoogo kapitalu; організацію бухгалтерського обліку синтетичного та аналітичного обліку zareestrovanoogo kapitalu з використанням програмних продуктів, та відображення в звітності.

Окремо проведено аналіз джерел формування капіталу ефективності їх використання необхідний для оцінювання раціональності джерел фінансування діяльності підприємства та його ринкової стабільності. Цей чинник дуже важливий, по-перше, для зовнішніх користувачів інформації (наприклад, для банків, інвесторів, постачальників ресурсів) у зв'язку з визначенням ступеня фінансового ризику і, по-друге, для самого підприємства під час обґрунтування перспективних варіантів організації фінансів і вироблення фінансової стратегії.

Запропоновано збільшити частку запозичених коштів що в подальшому забезпечить збільшення економічних вигод та більш раціонального використання ресурсів підприємства. Визначено зміни, які відбулися у нормативному регулюванні щодо власного капіталу.

Ключові слова: zareestrovaniy kapital, власний капітал, облікова політика, документування обліку zareestrovanoogo kapitalu, автоматизація обліку, аналіз джерел формування капіталу.

ANNOTATIONS

Didyk O. I. Methodology and organization of accounting of registered capital and analysis of sources of capital formation of the enterprise. - The manuscript.

Graduate work for obtaining a master's degree degree. Educational-professional program. Specialty 071 "Accounting and taxation". Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

The study clarifies the concept of "equity"; the organization of documentation is investigated; methodological approaches to accounting of registered capital; the organization of accounting for synthetic and analytical accounting of registered capital using software products, and reporting in the reporting.

Separately, an analysis of the sources of capital formation for the effectiveness of their use is necessary to assess the rationality of sources of funding for the enterprise and its market stability. This factor is very important, firstly, for external users of information (for example, for banks, investors, resource providers) in connection with the definition of the degree of financial risk and, secondly, for the enterprise itself when substantiating the perspective options for the organization of finance and development of financial strategy.

It is proposed to increase the share of borrowed funds, which will further increase the economic benefits and more rational use of enterprise resources. The changes that have taken place in normative regulation concerning own capital are determined.

Keywords: registered capital, equity, accounting policy, documenting accounting of registered capital, automation of accounting, analysis of sources of capital formation.

